

Bodil lajv

Festskrift till Bodil Nildin-Wall
den 18 januari 2007

Uppsala 2007

Särtryck

Omslag: Fritt efter Roglösadörrens motiv
Sankt Mikaels strid med draken, Roglös kyrka i Östergötland,
© Hugoson & Gustavsson.

Bodil lajv. Festskrift till Bodil Nildin-Wall den 18 januari 2007

Tryckt med bidrag från familj, vänner och kollegor till

Bodil Nildin-Wall

Redaktör: Marlene Hugoson

Redaktionskommitté: Jan Wall, Tora Wall

och Anna Westerberg

Tekniska redaktörer: Anna Westerberg (språk, sv.),

Maria Teresa Agozzino (språk, eng.) och Magnus Gustavsson

(standardisering av manuskript, noter och förteckningar)

Tabula: Johanna Ståhlberg

Grafik och bildbearbetning, där inget annat anges:

Magnus Gustavsson, idé Marlene Hugoson

Layout och sättning: Håkan Selin, Universitetstryckeriet

Utgiven och distribuerad av:

Marlene Hugoson

Årstagatan 19

754 34 UPPSALA

E-post: marlene.hugoson@telia.com

© Respektive författare 2007

ISBN 978-91-631-9903-5

Tryckt hos Universitetstryckeriet, Uppsala 2007

Särtryck

Den alternativa nobelfesten

En tv-publiks festdeltagande

Marlene Hugoson

Någonstans i Sverige, på Nobeldagens afton, slår ett par sig till ro i hemmets lugna vrå för att äta sin middag framför tv:n, samtidigt som de ser på Nobelfestligheterna. I vanliga fall anses det vara en klandervärd ovana att äta framför tv:n, men just denna kväll är det paradoxalt nog en del av upplevelsen. Det förekommer också mer avancerade tillställningar där familj och vänner bjuds in till middag, många gånger med tv:n påslagen i samma rum. Ibland är gästernas sammansättning blandad, andra gånger kan denna fina middag vara en ren parmiddag (även för homosexuella par), eller ett tema för en tjejkväll.¹

Dessa alternativa nobelfester utgör en ny och årligen återkommande högtid. De arrangeras oftast samtidigt som den riktiga Nobelfesten den 10 december. I denna artikel – som tidigare presenterats som ett föredrag vid SIEF-konferensen *The Ritual Year and Ritual Diversity. Second Conference of the SIEF Working Group on the Ritual Year*² i Göteborg 2006 – beskrivs denna folkliga parallell till den exklusiva Nobelfesten. Jag kommer dessutom att beröra historiska och internationella motsvarigheter till festen, liksom den godmodiga driften med den och rollspelen som omger den.³

Nobelpriset

Inför sin död 1896 lämnade kemisten, uppfinnaren och affärsmanen Alfred Nobel instruktioner i sitt testamente för det som skulle komma att bli Nobelpriset. Fem år därefter grundades Nobelstiftelsen för att belöna forskning inom fysik, kemi, fysiologi eller medicin, litteratur och fred. Senare, 1969, inrättade Riksbanken också ett nytt pris i ekonomi till Alfred Nobels minne.⁴

Under årens lopp utvecklades Nobelprisutdelningen och den därpå följande Nobelfesten till ett storslaget och välkänt evenemang som

- 1 Institutet för språk och folkminnen i Uppsala, folkminnessamlingarna (ULMA, tidigare Uppsala landsmålsarkiv), accessionsnummer 39316, 39319–39322:1. Jag tackar Kersti Wikström, intendent på Nordiska museet med ansvar för och mat och dryck, för upplysningen i parentesen.
- 2 Förkortningen SIEF står för *Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore. The Ritual Year* är namnet på en av SIEFs arbetsgrupper.
- 3 Studiet av de alternativa nobelfesterna är del av projektet *Förändring av sedvänjor* som initierades i slutet av år 2003 av Folkminnesavdelningen vid Institutet för språk och folkminnen i Uppsala. Projektorganisationen bestod av forskningsarkivarie Marlene Hugoson med understödande handledning av chefen för Folkminnesavdelningen, Bodil Nildin-Wall. Projektet har främst fokuserat på kulturbärande seder såsom års- och livshögtider, men har också tagit fasta på begynnande seder.
- 4 När Alfred Nobel skrev sitt testamente – och där bl.a. stipulerade att Nobelpriset skulle delas ut i Norge och inte i Sverige – inick de två länderna fortfarande i en union. När unionen upplöstes 1905 fortsatte dock detta arrangemang.

- 5 Dvd, *Guldkorn från 1948–1950: åren var 1948–1950*.
<http://www.ur.se/television,>
"1950-talet" (insamlat 24/7 2006).
- 6 ULMA 39316–39322.
- 7 ULMA 39322:3.
- 8 ULMA 39322:2.
- 9 Kinberg, L., "Festlig nobelbal för ett fåtal", *Vertex: Organ för Umeå studentkår*, 1999:9.

delvis även sändes i radio. År 1950 visades det för första gången i svensk television. Sändningarna från Nobelfesten var ett av de första program som visades under provsändningarna i Sverige, vilket kan ha bidragit till den speciella status programmet kom att få i det allmänna medvetandet.⁵

Med tiden kom tv:n att ingå i var mans hushåll och publiken kunde därmed följa Nobelfestligheterna hemifrån, nästan som om de blivit särskilt inbjudna. Tv-sändningarna fortsatte t.o.m. under det kvasirevolutionära 1960- och 1970-talet när klassamhället i stor utsträckning nedmonterades. Med tiden utvecklades en lekfull attityd gentemot festen som bestod i ett godmodigt raljerande, men även i ett distanserat deltagande där människor klädde upp sig och arrangerade egna nobelfester framför tv:n. Under de senaste åren har detta fenomen utvecklats och samtidigt blivit både mer avancerat och mer folkligt.⁶

De alternativa nobelfesterna

Egna nobelfester arrangeras inte bara i privata hem, utan också av olika organisationer, t.ex. hembygdsföreningar, där medlemmarna turas om att arrangera festen och klär upp sig i frack eller hembygdsdräkt. Scouterna, FN Stockholm, Rotary, IOGT-NTO, och framstående politiker som inte fått någon inbjudan till den riktiga festen arrangerar också egna nobelfester. Det finns dessutom nobelfester av halvofficiell karaktär: t.ex. de fester som arrangeras av svenska konsulatet i New York, där gästerna inkluderar tidigare Nobelpristagare samt "Lilla nobelfesten" som arrangeras av Nobelmuseet för barn i åldrarna sju till elva år.⁷

Studenter på universitet och högskolor tar del av festligheterna genom att arrangera egna fester, t.ex. i Borås, Umeå och Uppsala.⁸ I Umeå väckte frågan om sexuell läggning vissa problem, då homosexuella par visserligen var välkomna, men inte tilläts sitta tillsammans, eftersom festarrangörerna eftersträvade en hög nivå på etiketten och ville att gästerna skulle sitta omväxlande herre – dam.⁹ Vid *strikt* etikett får par ändå inte sitta tillsammans (kungen har ju till exempel

inte drottningen till bordet under Nobelfesten), men problemet aktualiseras ändå när det uppstår en obalans i könsfördelningen som i exemplet ovan.

Kommersiella intressen har också tagit fasta på nobelfestens ökande popularitet och exklusivare restauranger, cateringfirmor, hotell och värdshus har därför börjat servera nobelmiddagar i samma prisnivå som den riktiga Nobelmiddagen. Samtidigt arrangerar professionella mötes- och eventarrangörer privata visningar på Nobelmuseet följt av nobelmiddag i Stockholms stadshus, d.v.s. där den riktiga Nobelfesten hålls.¹⁰

Övning ger färdighet

Intressantare är kanske att skolköken har börjat servera nobelmiddagar till lunch både i skolan och på dagis. Den två- eller trerättersmåltid som serveras är många gånger baserad på föregående års riktiga Nobelmiddag, men den får bara kosta cirka 10 kronor – att jämföra med 1 400 kronor för en biljett till Nobelfesten 2005.¹¹

Somliga skolor har tagit idén till sig och vidareutvecklat konceptet genom att arrangera studieveckor och egna Nobelfester på kvällen, med finkläder och dans som viktiga beståndsdelar. Under studieveckan får eleverna lära sig något om vett och etikett, eller om uppfinningar, eller också läser de om tidigare Nobelpristagare och gör presentationer med rollspel där de låtsas vara de olika pristagarna.¹²

För många av de yngre pojkar blir festen ett ovanligt, och ibland första, tillfälle att bära slips eller fluga. För flera av flickorna är detta första gången de får bära balklänning med höga klackar och tiara *på riktigt* – i motsats till att *leka* prinsessa hemma. Kvällen fyller på så vis en socialiserande funktion där barnen ges lektioner i etikett, dans, uppförande och i viss utsträckning arbete, eftersom eleverna ibland också får lära sig att duka och dekorera middagsbordet. De yngre eleverna på vissa skolor hjälper dessutom till vid serveringen medan de äldre eleverna får privilegiet att bli serverade. Här kan man åter finna att tv:n är del av festligheterna.¹³

¹⁰ ULMA 39322:4.

¹¹ ULMA 39316–39318, 39322:2.

¹² ULMA 39322:2.

¹³ ULMA 39322:2.

14 ULMA 39317–39318, 39322:2.

15 ULMA 39316.

16 ULMA 39316–39322.

17 Se t.ex. *Nobelfesten: Moderna recept från klassiska menyer.*

18 ULMA 39316–39322.

19 ULMA 39322:1.

20 Forsström, M., "Budgetfira kungligt hemma: Metro tipsar: Rätt kläder, hår och mat för Nobelfesten", *Metro* 9/12 2005.

21 ULMA 39317, 39322.

Eftersom dagen för den riktiga festen ibland infaller mitt i veckan eller under helgen flyttas festen ibland till en kväll som passar bättre, oftast fredagen före eller måndagen efter den riktiga Nobelfesten.¹⁴ Samma sak gäller för de nobelfester som hålls i hemmet, där nobelfesten t.o.m. kan flyttas fram till nyårsafton.¹⁵

Recept för en alternativ nobelfest

Ambitionsnivån och konceptet för dessa alternativa nobelfester varierar. Från en vanlig middag framför tv:n till en stor fest, med formell inbjudan som anger klädsel, att det blir dans och t.o.m. mingel i Blå hallen (extra lustigt blir det om man råkar ha en blå hall, även om Blå hallen i Stockholms stadshus paradoxalt nog *inte* är blå).¹⁶

Maten som serveras vid dessa privata middagar varierar alltså från det vardagliga kryddat med favoriträtter till det extraordinärt exklusiva. Ibland är meny också inspirerad av en av de kokböcker som finns om Nobelfesten.¹⁷ Nobelfestens dukning kan kopieras eftersom Nobelservisens porslin, glas, bestick och linnedukar går att köpa i väl-sorterade butiker.¹⁸

På senare år har dagstidningarna börjat skriva och ge tips om hur man organiserar en egen nobelfest. Dagarna innan Nobelceremonin och Nobelfesten trycks menyer tillsammans med tips om var man kan finna den rätta, men billiga, balklänningen samt hur man fixar både håruppsättning och mat.¹⁹ Ett tips är att besöka sin närmaste syrianska klädbutik eftersom de brukar sälja vackra, men billiga, klänningar – ett exempel på hur en ny kultur i Sverige plötsligt uppmärksammas på ett positivt sätt i en oväntad kontext.²⁰ Det bör noteras att jag inte funnit några exempel på att invandrare har arrangerat egna nobelfester. Detta kan dock komma att ändras eftersom även invandrarbarn deltar i skolans nobelfirande.²¹

Vid sidan om maten spelar kläderna en avgörande roll i nobelfirandet. Unga svenskar är visserligen kända för att vara moderiktigt klädda, men svenskar i gemen klär sig snarare *funktionellt*, än bemödar sig om att vara *välklädda*. Den alternativa nobelfesten är dock ett tillfälle att

klä upp sig och Nobelfestens klädkod härmas in i minsta detalj – ofta lekfullt, ibland ironiskt. Tiaror köps i leksaksaffären eller hos guldsmeden. Ordensband, rosetter och medaljer införskaffas likaså.²²

Det är intressant att det främst är kvinnor som tar initiativet och arrangerar dessa privata fester. Kanske kan man se det som en del av ett askungekomplex där kvinnor, om än bara för en kväll, får närvara vid balen.²³

Rollspel och raljerande

Vid dessa alternativa nobelfester är stämningen ofta hög. Gästerna leker med formell klädsel och etikett. Det godmodiga raljerandet kring festen innehåller dessutom en drift med klass och klasstillhörighet. Skämt som anspelar på dynamit och explosioner hör också till, eftersom Alfred Nobel var den som uppfann detta sprängmedel. Ett exempel: "Nobelpriset var rena dynamiten i år!"

Olika former av rollspel pågår: barn betar sig mer som vuxna och de vuxna härmar överklassens manér.²⁴ Detta blir särskilt tydligt när skämten levereras i en ton som efterliknar överklassens sätt att tala (att härma en dam från Östermalm i Stockholm verkar vara vanligast i detta sammanhang): "Du förstår, det är sååå konstigt, jag fick ingen inbjudan i år." Eller: "Nej, jag nominerades inte i år heller, så jag struntade i att gå." Om det fortfarande finns arbete kvar i köket, trots att gästerna börjat anlända, kan en ursäkt i form av en förklaring också göras: "Du förstår, kökspigan har ledigt ikväll, så jag får klara mig alldeles själv." Ännu ett exempel på lek med en klassmarkör, för någon piga existerar naturligtvis inte.²⁵

Det finns t.o.m. exempel på att deltagarna klär ut sig till kungen och drottningen, kronprinsessan Victoria eller Alfred Nobel själv vid dessa fester.²⁶ I ett exempel ersätts "Carl XVI Gustaf" dessutom av en handdocka på "drottning Silvias" hand – en godmodig drift med våra kungligheter. Dessa "celebriteter" ger festen extra lyster och har till uppgift att dela ut nobelpris och diplom till pristagarna. Priserna är ofta handgjorda, men de kan också vara köpta på Nobelmuseet i

22 ULMA 39319-39322.

23 ULMA 39316-39322.

24 ULMA 39319-39322.

25 ULMA 39319-39321.

26 Idoliseringen och viljan att efterlikna kungligheter återfinns också runt drottning Elizabeth II av Storbritannien, och närhelst ett kungligt bröllop stundar.

Stora bilden: Nobelfest i ett privat hem, Umeå 2004.

Foto av Marlene Hugoson.

Inbjudan till en alternativ nobelfest med tillhörande foto från en alternativ nobelfest i Eskilstuna 2005. Foto av Eva Ek.

Observera referensen på inbjudningskortet till att tv:n kommer att stå påslagen under festen!

© Institutet för språk och folkminnen. ULMA 39319-39320.

Stockholm som säljer guldfolieinslagna chokladmedaljer med Alfred Nobel på – d.v.s. samma choklad som serveras till kaffet under själva Nobelmiddagen.²⁷

Nomineringarna är speciellt anpassade till pristagarna. Exempelvis kan ett nobelpris delas ut av en hembygdsförening till någon som bidragit till utvecklingen av bygden. Ett nobelpris i kemi kan ges för storartade insatser i köket och i fysik för uppvisad innovation vid dammsugning. Några skolor delar ut priser till samtliga elever eller till de duktigaste. I en skola delades nobelpris också ut till elever som visat sig vara goda kamrater.²⁸

Som en kontrast till dessa priser kan nämnas de *Ig Nobel Prizes* (jämför med engelskans *ignoble*, vanhedrande) som utdelas för årets roligaste och/eller sämsta vetenskapliga arbeten vid en särskild ceremoni vid Harvarduniversitetet under överinseende av tidigare (äkte) Nobelpristagare.²⁹

Historiska föregångare och demokratiska aspekter

*"Class snobbery and social division are still all firmly in place, but tempered by the possibility of Everyman gaining admittance."*³⁰

En historisk parallell till hur tv-publiken inbjuds att titta på när kungligheterna äter finner vi i renässansbanketten och i 1500–1700-tals-seden att påvar och kungligheter offentligt intog påvlig resp. kunglig spis. Platserna vid bordet var då mycket begränsade, så gästerna fick nöja sig med äran att se på när dignitärerna åt.³¹ Samma effekt uppnås idag genom televisionen, då dagens tv-tittare intar samma roll som gästerna vid dessa publika spisningar. I sändningarna från Nobelfesten sätter kungligheterna en hög standard som många tittare vill uppnå i fråga om både uppförande och utseende. Strävan efter bättring i skick och fason – och därmed i klass – återfinns även i sändningarna, där framstående experter på vett och etikett, såsom författarinnan Magdalena Ribbing, kallas in för att förklara reglerna för kvällen – varvid tv-tittarna ges en lektion i ämnet.³² Denna kunskap förmedlar en känsla av jämlikhet och tillhörighet, men markerar samtidigt en skillnad i klass

27 ULMA 39322: 2–3. Jag tackar Laura Aronovici, butiksansvarig på Nobelmuseet AB, för upplysningen i slutet av stycket.

28 ULMA 39321, 39322:2.

29 Jag tackar Stephen Mitchell, professor i skandinaviska studier och folkloristik vid Harvard University, för upplysningen.

30 Strong, R., *Feast. A History of Grand Eating*, s. 308.

31 *Ibid.*, ss. 134, 202–258. Under lång tid pågick *publik spisning* vid Europas slott, även vid drottning Kristinas hov på 1600-talet och Gustav III:s hov på 1700-talet (ss. 134, 202–258).

32 Tv-sändning, SVT, 10/12 2005, *Nobelfesten*.

- 33 *Jantelagen* är termen som beskriver den skandinaviskt folkliga mentalitet, där avund och strävan efter jämlikhet påbjuder kritik mot dem som anser sig vara förmer än andra. Termen kommer från den dansk-norske författaren Aksel Sandemose som listade den fiktiva småstaden Jantes tio budord i sin roman *En flykting korsar sitt spår* (1933).
- 34 Tv-sändning, SVT, 10/12 2005, *Nobelfesten*. ULMA 39316. Skugge, L., "Linda sätter betyg på festen alla talar om", *Expressen* 11/12 2004.
- 35 Karlsson, M., "Tittarstorm mot Linda Skugge", *Expressen* 11/12 2004. Skugge, L., "Sluta hata mig så mycket, tänk på era hjärtan", *Expressen* 25/12 december 2004.
- 36 ULMA 39316.
- 37 ULMA 39322:6. Jag tackar Anders Gustavsson och Arne Bugge-Amundsen, professorer vid Institutt for kulturstudier og orientalske språk (IKOS) vid Oslo universitet, Norge, för (nekande) upplysningar angående norska motsvarigheter till de alternativa nobelfesterna.

och utbildning mellan den vanliga tv-tittaren och de inbjudna gästerna som deltar i Nobelfesten.

Nobelfesten verkar dock vara ett ovanligt undantag från Jantelagen.³³ När det gäller Nobelfesten finns det nämligen gränser för hur långt det ovan nämnda raljerandet får gå. Detta blev tydligt när Linda Skugge, provokativ kolumnist på *Expressen*, fick och accepterade en inbjudan till Nobelfesten. Väl på plats provocerade hon de övriga gästerna vid sitt bord, och tv-publiken, genom att använda ett vulgärt språk och totalt strunta i de ovan nämnda etikettsreglerna. Som pricken över i gav hon Nobelfesten en stötande recension i följande dags tidning.³⁴ Sammantaget blev detta ett gigantiskt *faux pas* och en publikstorm följde Skugges uppvisning.³⁵

Svenskarna är stolta över Nobelpriset. De vill endast se och läsa om skimret som omger denna festernas fest och tyckte därför illa om att Skugge genom sitt uppträdande kastat bort en så hett eftertraktad biljett. Genom att ifrågasätta Nobelfesten och reglerna hade Skugge samtidigt ifrågasatt tv-publikens deltagande i denna fest. Detta träffade en öm tå, eftersom de alternativa nobelfesterna kan ses som statusnyltande, vilket underminerar den känsla av delaktighet som publiken eftersträvar.³⁶

Internationella motsvarigheter

Vid en internationell jämförelse finner vi att flera andra länder har priser som liknar Nobelpriset. I USA finns *Laskar Prize* för insatser i medicin, i Japan finns *Kyoto Prize* för framsteg inom teknologi, naturvetenskap, konst och filosofi. I Ryssland har det nyligen instiftade priset *Global Energy Prize* börjat bli känt. På närmare håll, i Norge, finns naturligtvis Nobels fredspris och fredspriskonserten, men inte ens i Norge finns det någon motsvarighet till de alternativa nobelfesterna. På Nobelinstitutet i Oslo arrangeras visserligen alternativa nobelmiddagar av en firma som heter Meeting Professionals International, men detta är ett kommersiellt företag och utgör inte någon utbredd folklig företeelse.³⁷

I USA finns däremot en lite överraskande parallell i den glamorösa Oscarsgalan (*Academy Awards*).³⁸ Vissa kan finna jämförelsen stötande, men icke desto mindre finns det viktiga likheter. Både Nobelfesten och Oscarsgalan tv-sänds, inte bara i sina respektive länder utan över hela världen. De två kan också kategoriseras som underhållning, eftersom världsberömda stjärnor hyrs in för att underhålla såväl inbjudna gäster som tv-publik. Vidare inkluderar gästerna de rika och kända personer som tv-publiken vill se: Nobelfesten visar kungafamiljen och en och annan kändis och politiker, medan Oscarsgalan visar filmstjärnor – den amerikanska motsvarigheten till kungligheter.

Nobelfesten är en av årets viktigaste tillställningar för kungafamiljen. Samma sak gäller för Oscarsgalan och stjärnorna som går upp för den röda mattan. Mycken omsorg läggs därför vid detaljerna, vilket bidrar till den glamour som förknippas med både Nobelfest och Oscarsgala. Celebriteterna intervjuas och deras kläder, smycken och håruppsättningar kommenteras. Tv-kamerorna låter t.o.m. tv-tittaren komma närmare dessa kungligheter och stjärnor än de övriga gästerna som är på plats kan komma. Denna parallella distans och närhet bidrar till idoliseringen och att tv-tittarna ibland väljer att försöka efterlikna dem.

De alternativa oscarpgalorna

Medan svenskar organiserar alternativa nobelfester, arrangerar amerikaner alternativa oscarpgalor (*Oscar bashes*). Dessa varierar från enkla sammankomster – där man ser på tv, kommenterar stjärnorna på röda mattan och tävlar om vem som bäst kan förutspå vilka filmer och stjärnor som kommer att ta hem ”en Oscar” – till professionellt anordnade fester, där gästerna klär ut sig till kända skådespelare.³⁹

För den som vill arrangera ett oscarparty på egen hand, ger Fox News tips på sin webbplats om vad man kan servera i matväg, *Washington Post Online* om de bästa festtemana – inspirerade av de Oscarsnominerade filmerna. ABC:s webbplats ger råd både om mat och om hur man kan tävla om att förutspå Oscarsvinnarna. Även på

³⁸ *Emmy's, Grammy's, Golden Globes* eller *Tony Awards* kunde också ha fungerat i denna jämförelse, men då dessa prisutdelningar inte är lika gamla, kända, eller storslagna som Oscarsgalan, var de inte heller lika tydliga exempel. (ULMA 39322:6).

³⁹ ULMA 39322:6.

40 ULMA 39322:6.

41 http://lawweekly.blogs.com/style_council/, Linda Immediato, "The Problem with Oscar" (publ. 6/3 2006, insamlat 18/7 2006).

42 ULMA 39322:6.

43 ULMA 39322:6.

44 <http://cbs.news.com/>, "Throw A Last-Minute Oscars Bash!" (publ. 26/2 2005, insamlat 15/9 2006).

45 <http://www.washingtonpost.com/>, Jen Chaney, "Oscar Night Party: Live Coverage of the 78th Academy Awards" (publ. 5/3 2006, insamlat 24/7 2006).

webbplatserna för *Oprah.com*, *HGTV* och *About* ges festtips.⁴⁰ Precis som det skämtas om Nobelfesten, skämtas det också om Oscarsgalan – och då inte bara av den tv-sända galans värd som ofta är en stå-upp-komiker. På *LA Weekly's* Internetblogg återkommer skämtet om den borttappade inbjudan: "I wasn't invited to the Oscars, an oversight on somebody's part I'm sure", skriver livsstilsredaktören Linda Immediato.⁴¹ Nancy McEntire, *assistant professor* i engelska vid Indiana State University samt vid IU Folklore Institute, har varit vänlig nog att sända några skämt hon hört bland sina studenter. Flera av dem är skämt om homosexualitet som inspirerats av filmen *Brokeback Mountain*, den mest uppmärksammade vinnaren vid 2006 års gala: "Have you heard that cowboys like ridin', ropin', and redecoratin'?", eller att filmteamet var tvungna att byta stavningen av ordet *saloon* till *salon* (salong) under filmningen?⁴²

Liksom vid de alternativa nobelfesterna kan även gästerna vid de alternativa oscarsgalorna ta hem ett pris, men då i form av en förgylld oscarsstatyett i plast eller en guldfolieklädd chokladoscar.⁴³ Åter är det främst kvinnor som arrangerar dessa fester och de alternativa oscarsgalorna kallas t.o.m. för "the Super Bowl for women".⁴⁴

Under insamlingen av material om de alternativa festerna fann jag dessutom ytterligare en grad av det distanserade festdeltagandet. Skribenten Jen Chaney, filmredaktör vid *Washington Post*, organiserar nämligen webbpartyn där människor, som inte känner varandra, samlas online för att diskutera det de ser på tv – tillsammans, men på distans. "Gästerna" ombeds ta med vin, ost och fräcka kommentarer. Därefter följer texten:

Welcome to our Web version of an Oscar party. This is my third year hosting one of these discussions and, thanks to the wonders of technology, I'm typing from my couch this time, watching the red carpet action on my high-definition TV. So it's almost as good as being at the Kodak Theatre, plus I don't have to wear a gown and uncomfortable shoes.⁴⁵

Det finns även andra paralleller till dessa alternativa fester som hålls framför tv:n. I Storbritannien arrangeras alternativa fester under Eurovision Song Contest, där deltagarna klär upp sig och ser tävlingen på tv.⁴⁶ Samma sak sker på Island, där tv-publiken ibland också sjunger med, nästan som i karaoke.⁴⁷

Sammanfattande slutord

De alternativa nobelfesterna är en framväxande årsfest som ger tillfälle till både godmodigt raljerande och rollspel. Dessa nobelfester har paralleller till både historiska och samtida internationella festligheter. De organiseras i hemmet, av olika organisationer, på dagis, skola och universitet, av exklusivare cateringfirmor, restauranger, värdshus och hotell, av mötes- och eventarrangörer etc.

Kanske kan man se de alternativa nobelfesterna i ljuset av monarkens växande popularitet och ett sug efter det exklusiva, vilket bl.a. kommer till uttryck i reklamens styrning mot lyx i Sverige. På en djupare nivå kan den svenska tv-tittarens deltagande i Nobelfesten också ses som ett uttryck för demokrati. Tv-tittarna anknuter såsom medborgare till, och identifierar sig med, en nationell funktion. Samtidigt är det ett uttryck för nationell stolthet och nationalism i en föränderlig värld, där globalisering och internationalisering gjort att nationell identitet och unikheter lätt kan upplevas bli försvagad.

MED SÄRSKILT TACK till Björn Lindquist, generaldirektör vid Institutet för språk och folkminnen, som gett tillstånd att använda Institutets bilder och arkivmaterial till denna artikel.

Om du vill läsa mer om de alternativa nobelfesterna, kan du även läsa den artikel som Christina Fjellström, professor i hushållsvetenskap vid Uppsala universitet, skrivit i ämnet: "*Vad är väl en bal på slottet...': Nobelfest i slott och koja*". Även denna artikel är baserad på det material om alternativa nobelfester som samlats in inom ramen för projektet *Förändring av sedvänjor*.⁴⁸

46 Jag tackar Kate Smith, doktorand vid National Centre for English Cultural Tradition, University of Sheffield, för upplysningen.

47 Jag tackar Terry Gunnell, *associate professor* i folkloristik vid Háskóli Íslands (Islands universitet), för upplysningen.

48 Fjellström, C., "Vad är väl en bal på slottet...': Nobelfest i slott och koja" i C. Hagström, A. Nordström och M. Hugoson (red.) *Nu gör vi jul igen*. Se ytterligare information om projektet i not 3.

Källor och litteratur

Otryckta källor

Institutet för språk och folkminnen, Uppsala
Folkminnessamlingarna (ULMA)

Tv och videogram

Dvd, *Guldorn från 1948–1950: Åren var 1948–1950*. SVT Produktion 2004.
Tv-sändning, SVT, 10/12 2005, *Nobelfesten*.

Internet

Insamlingen av Internetmaterial har baserats på träffar i sökmotorn *Google* (<http://www.google.com/>), sökord = Nobel, Nobelfest, Nobel Banquet, Nobelmiddag, Nobel dinner, Nobellunch, Nobel lunch, Fredspriskonsert, Peace Prize Concert, Nobel Peace Prize Award Ceremony, Peace Prize Concert, Academy Awards, Oscars, Oscar bash, Oscar party, Emmys, Tony's, Golden Globes. Det insamlade forskningsmaterialet är för stort för att presenteras i sin helhet, men återfinns i folkminnessamlingarna vid Institutet för språk och folkminnen i Uppsala (ULMA acc. nr. 39322, se ovan).

Nedan presenteras de Internetkällor som refereras i texten:

<http://cbs.news.com/>, "Throw A Last-Minute Oscars Bash!"

(publ. 26/2 2005, insamlat 15/9 2006), sökord = throw a last minute oscars bash.

<http://www.ur.se/television>, "1950-talet" (insamlat 24/7 2006),

menyval = TV-historia/1950-talet.

http://laweekly.blogs.com/style_council/, Linda Immediato,

"The Problem with Oscar" (publ. 6/3 2006, insamlat 18/7 2006),

menyval = Archives/March 2006.

<http://www.washingtonpost.com/>, Jen Chaney, "Oscar Night Party: Live Coverage of the 78th Academy Awards" (publ. 5/3 2006, insamlat 24/7 2006), texten är inte sökbar i webbplatsens interna sökmotor, se istället Google

(<http://www.google.com/>) sökord = "oscar night party" "live coverage of the 78th academy awards".

Tryckta källor och litteratur

Nobelfesten: Moderna recept från klassiska menyer, Hélène Bodin (red.), Stockholm 1998.

Fjellström, Christina, "Vad är väl en bal på slottet...": Nobelfest i slott och koja" i *Nu gör vi jul igen*, C. Hagström, A. Nordström och M. Hugoson (red.). Uppsala 2006.

Forsström, Maria, "Budgetfira kungligt hemma: Metro tipsar: Rätt kläder, hår och mat för Nobelfesten", *Metro* 9/12 2005.

Karlsson, Mia, "Tittarstorm mot Linda Skugge", *Expressen* 11/12 2004.

Kinberg, Linda, "Festlig nobelbal för ett fåtal", *Vertex: Organ för Umeå studentkår*, 1999:9.

Skugge, Linda, "Linda sätter betyg på festen alla talar om", *Expressen* 11/12 2004.

—, "Sluta hata mig så mycket, tänk på era hjärtan", *Expressen* 25/12 december 2004.

Strong, Roy, *Feast: A History of Grand Eating*. New York 2002.